

“Hem de començar a proposar com una opció estratègica la desobediència civil”

TINA BAGUE

“Al final, la posició del govern central ha estat la de tota la vida: una idea clara d'Espanya, amb un poder central fort, amb coses que són per sota, les autonomies”

Ferran Requejo (Barcelona, 1951) és catedràtic de ciència política de la Universitat Pompeu Fabra. Entre les seves principals línies de recerca, s'hi destaquen les teories de la democràcia, el liberalisme polític i el federalisme plurinacional.

Compartiu la visió pessimista que sembla generalitzada entre amplis sectors del catalanisme?

—És crítica per al país, no tan sols per al catalanisme. S'havien obert unes expectatives, fa uns cinc anys. Però finalment, arribats al punt actual, tot plegat ha acabat amb una mena de desencís.

Hi ha un canvi en la dinàmica obrerta per la reforma de l'Estatut. S'obren unes certes expectatives. I, en paral·lel, al govern central hi ha un lideratge que sembla nou i diferent, amb tot allò del discurs de l'Espanya plural...

Però tot això acaba fos, amb un procés de l'Estatut molt complicat, molt barroc. I al final, la posició del govern central ha estat la de tota la vida: una idea clara d'Espanya, amb un poder central fort, amb coses que són per sota, les autonomies. Que, tot sigui dit, ara ja n'hi ha 19, perquè Ceuta i Melilla són autonomies. I tot això, amb una tendència a l'uniformisme, a fer de Catalunya una comunitat autònoma més.

Des de la perspectiva catalana, les promeses, les expectatives de Zapatero han mort. Crec que Zapatero passa a la història com a *Zapatero I, el Embustero*.

—Això explica, en part els alts índexs d'abstenció?

—En el cas català s'hi afegeix, tot i que els fenòmens de decepció, de desencant o la desafecció són compartits amb moltes democràcies. Per exemple, en un àmbit més global, la gent percep que els governs dels estats no tenen prou recursos per a resoldre la crisi. Això es capta i genera, en part, aquest allunyament. De manera que a Catalunya, a aquests fenòmens globals se'ls afegeixen aquests de caràcter més locals, lligats a la degradació del nivell d'autogovern.

—El president Montilla advertia del perill que el TC limití un pacte com el de l'Estatut. Segons quina sigui la sentència del TC sobre l'Estatut, pot trencar allò que hi ha qui anomena “consens constitucional”?

—Som en una fase molt diferent. Un bon reflex d'això és el tribunal. Inicialment, no era un tribunal manipulable per part de l'executiu, tenia un cert prestigi. Actualment és totalment manipulat; des de la Moncloa truquen, es pacta amb el PP que ha de sortir de l'Estatut i que no... En fi, que no són un poder clarament independent del poder executiu. I això és una de les coses mal regulades per la constitució espanyola, que els dotze magistrats siguin nomenats per institucions del govern central, quan precisament la resolució del conflicte de competències, entre comunitats autònomes i estat, és una de les gran funcions d'aquests magistrats.

—En aquesta etapa, de certa tensió, una formació de govern, a Espanya i a Catalunya, com queda?

—La peça clau aquí és el PSC. És a dir, finalment el PSC farà com sempre i prioritzarà la P i la S abans que la C?

Algun dia el PSC haurà de fer aquesta tria. De moment, els 25 diputats del PSC són com els de Múrcia, no actuen com a C, sinó com a PS. Per tant, la càrrega de la prova és sobre el PSC.

—Vist que han donat de si fins ara

TINA BAGUÉ

“Els partits catalanistes han d’avançar en allò que en dic independentisme en castellà”

les estratègies del catalanisme, quin camí caldria emprendre?

—El camí de l’autonomisme i del federalisme són morts. Aconseguir més autonomia política i més federalisme a partir de pràctiques autonomistes o federalitzants és una via morta. Això ho sabem després del fracàs que ha representat el procés de l’Estatut, un estatut que no crec que duri gaire.

Tots els incentius que vénen del govern central alimenten una estratègia de confrontació. Per tant, hi haurà una radicalització. On fracassa l’estratègia del pacte, es fomenta la confrontació. I aquesta radicalització ja es va produint. L’independentisme va creixent, per bé que potser d’una manera desarticulada. Fins i tot sectors més moderats, més pro-federal, pro-autonòmics —els que són als espais centrals, tant des de la perspectiva social, com de la nacional— es van radicalitzant, perquè es veu que topem amb una paret. Per tant, l’independentisme crec que pujarà com a estratègia.

—Com a estratègia?

—Sí. Una altra cosa és veure quin serà el resultat final d’una estratègia independentista. Potser no la independència mateixa, sinó una situació intermèdia, és a dir, que dugui a avançar a un federalisme molt més plurinacional. Però, hi insisteixo, amb una estratègia federal això és impossible. És a dir, un partit polític que proposi estratègies així, crec que s’equivoca totalment, perquè a l’altra banda no n’hi ha ni un, ni al PP ni al PSOE.

Però ara, si més no, sabem moltes més coses sobre què pot donar una estratègia pactista o autonomista amb el govern de Madrid. S’ha vist que ens han tancat la porta.

—Si han tancat la porta, no és perquè l’estat potser es veu prou fort, o que no tem gens la reacció que pugui haver-hi a Catalunya?

—Els són forts, sí. Els pactes amb el PP els han donat força. I la part catalana encara no és forta. Aquí sí que hi veig la responsabilitat dels partits. Sempre em

queixo que hi ha poc pacte per a qüestions de país entre les forces grans, PSC i CiU, sobretot, i també amb ERC i ICV-EUiA. Es fan molts *pactes nacionals*, però sobre coses fonamentals —com el finançament, infraestructures, l’autogovern o la política exterior—, no.

—I quina ha de ser la reacció des de Catalunya?

—Els partits catalanistes han d’avançar en allò que en dic independentisme en castellà. Cal penetrar a l’àrea metropolitana, a les classes mitjanes i baixes, per fer entendre que paguen molt més que no reben. Això és una qüestió transversal. Això no depèn de la llengua. S’ha de fer un moviment ampli a favor de la independència, encara que no sigui per arribar a la independència, però sí per arribar a uns nivells d’autogovern —protegits i reconeguts—, comparables als que hi ha en més democràcies occidentals.

—Els plantejaments que es fan en el món de l’independentisme i del sobiranisme van en aquesta línia?

—No, i és un error.

—Però aquest camí sí que havia estat explorat, no?

—Sí, però avui, part del discurs independentista és encara molt primari, poc elaborat i, de vegades, molt sectari. És un plantejament molt antic, perquè es basa en criteris nacionalistes. I crec que s'ha de sustentar en criteris nacionals, és a dir, en un concepte no nacionalista de la nació. Això és molt més transversal i és l'única manera d'aconseguir una majoria.

Si tu aconsegueixes una majoria àmplia, posem pel cas el 55% a favor de la independència, això és imparable. Ni constitucions ni històries. Això és el que deia el Tribunal Suprem del Canadà, el 1998, respecte al Quebec: que si aconseguien una majoria clara en resposta a una pregunta clara, el Quebec podria ser independent. Per aquí hem d'anar. I potser no s'aconseguirà un 55%, però sí un 40. Ja és molt.

Mantenir la lògica dels pactes conjunturals és obsolet. Això és passat. Convenen projectes potents, plantejats des dels partits catalans. Cal una estratègia de confrontació. Això vol dir mesures radicals, desobeir algunes lleis. Hem de començar a proposar com una opció estratègica la desobediència civil. Ens hem de plantar, perquè l'altra part només entén això, el joc de forces.

I cal internacionalitzar el conflicte, que el món conegui Catalunya. Avui es coneix Barcelona o el Barça. En deu anys, posem per cas, s'ha d'aconseguir que es conegui Catalunya.

—Veieu, ara com ara, que els partits catalans puguin fer aquest plantejament de confrontació?

—En aquests moments, no. Però som a l'inici. Veig coses, dins d'Esquerra, que podrien indicar que es va per aquí. També a CDC, i fins i tot a UDC, hi ha una certa radicalització cap a posicions més sobiranistes.

Però, hi insisteixo: calen pactes entre els grans partits. Mentre la lògica catalana sigui la de govern-oposició, malament, perquè ens barallem entre nosaltres, que som la part més dèbil, de moment. Per tant, estic a favor del consens transversal entre els partits, i del consens entre forces independentistes, amb lideratges i programes clars —i que es deixin de romanços de grupuscles adolescents— que

permetin de crear moviments potents. Les alternatives independentistes, si són sectàries, són condemnades al fracàs.

—Un pacte CiU-ERC, facilitaria aquesta estratègia de confrontació?

—Veuria més bé un gran pacte de les grans forces; això no s'ha experimentat.

—És a dir, un pacte CiU i PSC?

—Sí, potser afegint-hi, per sortir precisament de la dinàmica govern-oposició, els qui hi estiguin d'acord. Podria ser, per exemple, una pacte dels dos grans partits, amb acord parlamentari amb Iniciativa i Esquerra. Hi ha diverses fórmules. Sigui com vulgui, cal un govern fort. I el tripartit és un govern dèbil. I un govern de Convergència sola seria un govern dèbil. Penso que ara cal un govern fort, a l'alemanya, podríem dir. Només amb aquesta mena de coalicions es poden prendre determinades decisions. És ridícul, per exemple, que encara estigui per fer el quart cinturó, o tot el debat de la MAT... No podem perdre el temps amb aquestes foteses. Això s'ho pot permetre un país normal, però nosaltres no ho som. No tenim estat, no tenim un poder polític ple, no hi ha ciutadans catalans, sinó ciutadans espanyols amb residència a Catalunya. I això, alguns sectors sembla que ho obliden.

—Les iniciatives per a organitzar referèndums sobre l'autodeterminació poden ser una via?

—Bé, aquestes iniciatives estan una mica viciades, perquè, amb la legalitat a la mà, sempre es necessita el permís del president espanyol.

—Però això no seria una manera de tirar pel dret?

—Confio poc en la democràcia participativa. Té un cost d'organització molt alt; t'ho jugues tot a una carta i el resultat és incert. Pot ser complementària, però no pot ser l'element central. El central és el que fan les democràcies liberals serioses, són els partits i les elits. Són els governs els qui fan les coses. Per això crec que seria important un govern fort.

—I l'alternativa quina hauria de ser, si no és possible un gran coalició?

—Home, l'alternativa és un govern de Convergència i Esquerra... Però no seria l'ideal, perquè no seria un govern tan fort com el que necessita el país. Ara, si més no, se suposa que tindria una orientació més clara en les polítiques de país. El govern tripartit, crec que és un govern

dèbil i amb contradiccions internes, que també ha decebut molt. No té un projecte nacional fort.

—Creieu que un pacte CiU-ERC podria implicar un retrocés del PSC en la qüestió nacional?

—Podria passar, sí. Una de les coses que va fer possible fer l'Estatut és que el PSC era al govern. Des de l'oposició hi hauria posat entrebancs, hauria dit que només era interès d'uns quants, etc. Per això no m'agrada tornar a aquesta idea dels blocs; seria debilitar el país. Perquè el PSC és un partit central pel que fa a la correlació de forces. Per això, la meua primera opció és una coalició forta, entre CiU, PSC i ERC. I, si ho vol, Iniciativa.

—És a dir, traslladar el consens del 30 de setembre del 2005 del Parlament al govern?

—Sí, però no per fer lleis, sinó per governar. De vegades es diu que si no hi ha lleis, no tens cap seguretat jurídica. Però sovint passa tot el contrari: quan tens lleis no tens cap seguretat jurídica perquè te les tomben. Al qui és jurídicament més dèbil no li interessa fer-ne gaires. I, en canvi, sí que convé fer pedagogia, però no per explicar-nos a Espanya, sinó de portes endins, als catalans, d'això que dèiem del projecte nacional transversal. Hem de fer entendre que tenim una espoliació fiscal, que ens trobem en un sistema injust. I que, governi PP o PSOE, els nivells d'espoliació es mantenen. Per tant, hem d'augmentar la fortalesa de les posicions, si no independentistes, sí, com a mínim molt més pro-autogovern.

Ara ja, molts ens hem convençut que predicar segons quines tesis no funciona. Jo era federalista, defensava, fins fa poc, unes tesis de federalisme plurinacional. Actualment m'he radicalitzat perquè veig que això és inútil. Espanya no té cap interès a federalitzar-se.

—Aquesta etapa és el final del pujolisme, de l'estratègia del peix al cove, seguida, de fet, fins ara?

—Hi ha una frase famosa de Marx, arran d'algunes interpretacions que es feien de les seves teories. Va dir: "Jo no sóc marxista." Crec que actualment Pujol no és pujolista. És a dir, ell mateix s'adona que tota aquella etapa s'ha tancat. No vol dir que hagi estat una etapa inútil, però que ara "ja no toca".

Enric Rimbau